

نشست "چرا در بهینه سازی انرژی ناموفقیم؟" با هدف بررسی چالش‌های پیش روی اجرای طرح‌های بهینه سازی در کشور، با حضور علی نقوی مدیرعامل بورس انرژی، احمد زراعتکار مدیر سابق دفتر امور انرژی سازمان برنامه و بودجه و منصور مقیمی‌زاده، کارشناس شرکت مشاوره سولوشن انرژی، در پژوهشکده سیاستگذاری دانشگاه صنعتی شریف برگزار گردید.

در ابتدای نشست، مقیمی‌زاده با بررسی جرئیات طرح ارتقاء راندمان کولرهای آبی، به موانع پیش روی اجرای طرح‌های بهینه سازی انرژی پرداخت. در همین راستا، طرح ارتقاء راندمان کولرهای آبی از طریق تعویض الکتروموتورها، در سال‌های اخیر با جدیت بیشتری در دستور کار ساتبا قرار گرفته و استاندارد ساخت این کولرها طی دو مرحله ارتقا یافته است. مقیمی‌زاده عنوان کرد که بررسی‌های این شرکت از برآوردهای اقتصادی رفتار مصرفی خانوارها نشان می‌دهد که تمایل بیشتر مصرف‌کنندگان و سازندگان واحدهای مسکونی به استفاده از وسایل سرمایشی پر مصرف نظیر کولرهای گازی افزایش یافته که این روند در بلندمدت به تعمیق ناترازی برق شدت می‌بخشد. این برآوردها نشان می‌دهد که حدود ۲۱ میلیون کولر آبی تنها در بخش خانگی استفاده می‌شود که با تعویض همه الکتروموتورهای القائی این کولرها با موتورهای آهنربا دائم و موتورهای القائی خازن دار (CRS)، می‌توان به طور حداکثری ۴۸۰۰ مگاوات از ناترازی را بهبود داد. بررسی‌های اقتصادی نشان می‌دهد اجرای این طرح از نظر هزینه‌های سرمایه‌گذاری در مقایسه با دیگر گزینه‌های عرضه برق نظیر احداث نیروگاه سیکل ترکیبی، نیروگاه خورشیدی و بادی مناسب تر بوده و نتایج مدل سازی اقتصادی این طرح مطابق سازوکار ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید نشان می‌دهد که در صورت مشارکت مصرف‌کنندگان در اجرای طرح (به صورت پرداخت یک سوم هزینه‌ها) قیمت برقی که لازم است از سوی دولت خریداری شود، تقریباً معادل نیمی از قیمت برقی است که دولت هم‌اکنون از نیروگاه‌های تجدیدپذیر خورشیدی به صورت تضمینی خریداری می‌کند. اما علت اینکه این طرح تاکنون در مقیاس وسیعی عملیاتی نشده، جدای از کمبود زیرساخت تولید موتورهای جدید، عدم تضمین دولت در عدم قطع برق در ساعات اوج مصرف برای سرمایه‌گذاران این طرح است که چشم‌انداز اجرای آن را تاریک کرده است. در ادامه نشست الگوی اقتصادی مناسب اجرای طرح با عنایت به تجربه‌های ناموفق سازوکار ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید ارائه گردید.

علی نقوی، مدیرعامل بورس مهمان دیگر برنامه بود که به دلیل تجربه خود در مواجهه با طرح‌های متعدد بهینه سازی در سال‌های اخیر، با مروری بر روند پیگیری شکل‌گیری بازار بهینه سازی در کشور، بیان کرد که با همه تلاش‌ها طی ۶ سال اخیر، در نهایت در سال ۱۴۰۲ نخستین گواهی صرفه جویی برق پذیرش شد اما هنوز معاملاتی نشده است. در اواخر سال گذشته نیز، گواهی صرفه جویی گاز در بورس پذیرش شد که در نهایت معاملات آن آغاز گردید. مدیرعامل بورس خرید گواهی صرفه جویی گاز به قیمت ۷ هزار تومان به ازای هر مترمکعب را گواه این موضوع می‌داند که برای صنایع عمده مصرف‌کننده گاز، هزینه قطعی از هزینه تامین گاز بیشتر است و این امر موجب می‌شود که مصرف‌کنندگان حاضر باشند با هزینه بالاتری نسبت تامین گاز از طریق گواهی‌های صرفه جویی اقدام کنند. وی به طور کلی سه عامل اصلی را در زمره مهم‌ترین موانع اجرای طرح‌های بهینه سازی عنوان کرد. اولین عامل، رابطه مالی شرکت‌های عرضه‌کننده انرژی در کشور، مشخصاً شرکت گاز و توانیر با دولت است. این نوع رابطه مالی موجب شده تا با اجرای

طرح‌های بهینه‌سازی، درآمد این شرکت‌ها از فروش و عرضه انرژی کاهش پیدا کند. این موضوع برای شرکت‌های گاز، وضعیت حادث‌تری دارد؛ چرا که درآمد حاصل از عرضه گاز تامین‌کننده منابع سازمان هدفمندی است و کاهش عرضه خود موجب کاهش یارانه‌ها می‌شود.

دومین نکته از منظر نقوی، قیمت برق در کشور است که خود مانعی برای اجرایی شدن طرح‌های بهینه‌سازی است. سومین عامل از نظر مدیرعامل بورس انرژی، بروکراسی پیچیده‌ای است که در وزارت نفت و وزارت نیرو وجود دارد و موجب روند کند و بعضاً توقف پیگیری اجرای پروژه‌های بهینه‌سازی می‌شود. مدیرعامل بورس انرژی، یک نمونه از این روندهای معیوب را استفاده از شرکت‌های M&V دانست که می‌توان در بسیاری از طرح‌ها، با روش‌های مبتنی بر هوش مصنوعی، با سرعت بهتر و بیشتری کاهش مصرف را مورد سنجش قرار داد.

احمد زراعتکار، مدیر سابق دفتر امور انرژی سازمان برنامه و بودجه نیز با توضیح اینکه با وجود آنکه دولت در طرح‌های بهینه‌سازی متعددی که تبدیل به قرارداد شده و مصوبات شورای اقتصاد را اخذ کرده، ملزم و مکلف به بازپرداخت هزینه‌های سرمایه‌گذاران در طرح‌های بهینه‌سازی بوده، اما با عدم انجام تعهدات خود عملاً سازوکار مترقی ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید را ابتر و بلااثر کرده است. وی با اشاره به چند مصداق از طرح‌های بهینه‌سازی نظیر توسعه استفاده از CNG برای مصارف حمل و نقل و طرح جایگزینی بخاری‌های فرسوده‌گازی با نمونه‌های جدید با راندمان بالا، یکی از اقدامات اساسی را اجرای استانداردهای سخت‌گیرانه برای تولید تجهیزات پر مصرف دانست و آن را یک ضرورتی خواند که در شرایط کنونی ناترازی در کشور، لازم است انجام شود.